

Podgorica, 20. februar 2006.

Projekat: "Poreska reforma za podršku NVO projekata za unapređenje ljudskih prava"

Projekat je regionalnog karaktera, obuhvata Crnu Goru, Srbiju i Hrvatsku i u njemu učestvuju *Akcija za ljudska prava* (Tea Gorjanc Prelević, regionalni koordinator projekta), *Beogradski centar za ljudska prava* i *Hrvatski helsinški odbor*. Započet je u novembru 2005. i trajaće do juna 2006. godine. Projekat je finansijski pomogla Vlada Kraljevine Danske preko Balkanske mreže za ljudska prava.

Cilj: Podstaći razvoj filantropije u smislu finansijske podrške nevladinim organizacijama koje obavljaju djelatnosti od javnog interesa, kao što je to npr. unapređenje poštovanja ljudskih prava – od prava na zaštitu zdravlja do unapređenja demokratije;

Način: Odgovarajućom reformom poreske regulative podstaći domaće donatorstvo i omogućiti domaćim donatorima, fizičkim i pravnim licima da finansijski pomognu NVO koje obavljaju djelatnost od javnog značaja, posebno u oblasti unapređenja ljudskih prava (od prava na zdravlje i drugih ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava do građanskih i političkih prava, uključujući razvoj demokratije i borbu protiv korupcije). Ove organizacije bi bile predviđene na posebnoj listi, i na taj način se izdvojile od većine registrovanih NVO koje ne obavljaju djelatnost od javnog interesa, odnosno koje obavljaju profitnu djelatnost.

Razlozi:

- Stabilno i napredno društvo, sa razvijenom kulturom poštovanja ljudskih prava, pored toga što predstavlja najpovoljnije okruženje za život, znači i najpovoljniju klimu za razvoj poslovanja (pri čemu imamo u vidu zakonito i fer poslovanje, a ne ratno profiterstvo i sumnjivu akumulaciju kapitala malobrojnih tajkuna u uslovima međunarodne izolacije). Ovakvo društvo podrazumijeva razvijen civilni sektor, posebno nevladine organizacije koje na različite načine unapređuju ljudska prava, vršeći na taj način posao od javnog značaja za društvo, odnosno državu.
- Praksa pokazuje da raspodjela javnih fondova namjenjenih NVO sektoru, uglavnom zaobilazi organizacije koje unapređuju ljudska prava, a da je, s druge strane, kultura donatorstva NVO nedovoljno razvijena među crnogorskim privrednicima. Domaćim donatorima je uglavnom nepoznata postojeća poreska olakšica kojom je za dobrotvorna davanja u različite svrhe predviđeno umanjenje poreske osnovice od 3%. Istraživanje Regionalnog centra za razvoj nevladinih organizacija iz Bara, koje će uskoro biti objavljeno, detaljnije predstavlja ovaj problem.

Razvoj projekta:

Predstavnici tri NVO iz Crne Gore, Srbije i Hrvatske, na zajedničkom sastanku usvojili su Regionalne smjernice za unapređenje poreske regulative:

1. Razlozi za unapređenje postojećeg sistema poreskih olakšica:

za vlade: cjelishodnija preraspodjela poreskih sredstava i efikasnije ostvarivanje ciljeva na koje su se vlade obavezale različitim međunarodnim ugovorima (npr. Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, itd).

za donatore: kroz unapređenje civilnog sektora ostvarivanje stabilnog i prosperitetnog okruženja za bolje poslovanje, poboljšanje ugleda u javnosti a, u krajnjem, i profita.

za NVO: obezbjeđenje izvjesnog dugoročnog finansiranja, bolju utemeljenost u lokalnim zajednicama u odnosu na fazu pretežnog finansiranja iz inostranstva, povećanje odgovornosti za sopstveni ugled u društvu; povećanje interesovanja javnosti za NVO aktivnosti.

2. Uočena je i zajednička potreba za razvojem kulture domaćeg donatorstva.

3. U sve tri zemlje neophodno je utvrditi materijalne i formalne kriterijume i pravne mehanizme za formiranje i održavanje tzv. Bijele liste NVO-a koji će biti primaoci donacija priznatih poreskim zakonima. Prilikom definisanja kriterijuma obavljanja djelatnosti od javnog interesa, koje se podrazumijeva za članstvo na ovoj listi, treba posebno promovisati NVO koje se bave unapređenjem ljudskih prava i to u najširem smislu, od unapređenja demokratije do ekonomsko, socijalnih i kulturnih prava. Takođe, treba obezbjediti da procedura kandidovanja i odlučivanja o članstvu na ovoj listi bude transparentna, kao i da postoji pravo na žalbu.

4. Poreski eksperti su zaduženi da izvrše identifikaciju propisa u sve tri zemlje u kojima bi se mogle izvršiti izmjene u cilju unapređenja olakšica za donatore (fizička i pravna lica), i eventualnog uvođenja rješenja poput „zakona o 1%“, koji postoje u Mađarskoj, Poljskoj, Slovačkoj, Litvaniji, Rumuniji, a na osnovu kojih bi svaki građanin, kao i domaća privredna društva, mogli da usmjere 1% svoje poreske obaveze nekoj od NVO sa liste.

5. Posebnu pažnju treba posvetiti izbjegavanju zloupotreba, odnosno kontroli procesa davanja olakšica.

6. Predvidjeti i pravo donatora na povratnu informaciju, tj. izvještavanje o utrošku doniranih sredstava.

- Stručni timovi u svakoj od tri zemlje, čiji su članovi stručnjaci za NVO sektor, ljudska prava i poresko pravo, radiće na izradi predloga reformi poreskih zakona, koji će biti prilagođeni svakoj zemlji i o kojima će se raspravljati na javnim raspravama u svakoj od zemalja. Na osnovu zaključaka ovakve rasprave u Crnoj Gori, formiraćemo naš konačni predlog izmjene odgovarajućih crnogorskih poreskih zakona.